

167

2

1785, 24.

6

PROCANCELLARIVS
IOS. LVD. ERN. PÜTTMANNVS

I. V. D. INST. PROF. ORD. ET COLLEG. ICTOR. ASSESSOR

SOLLEMNIA INAVGVRALIA

PRAECLARISSIMI CANDIDATI

CHRISTIANI GOTTLOB STARCKII

ADV. SAX. IMMATR

A. D. XXXI. MARTII MDCCLXXXV

PVBlice CELEBRANDA

INDICIT

P 552

DE
NUMERO DECOCTORVM PRVDENTIA

LEGISLATORIA MINVENDO

SEV

DE REMEDIIS NONNVLLIS CONTRA
FREQUENTIAM BONORVM CESSIONIS ET
CREDITORVM CONCVRSVS.

Cum sine fide florere commercia in ciuitate haud possint, multis autem subinde foro cedentibus fides necessario coaccedat, non modo expedit, sed etiam necesse est, feneris hanc ipsam sanciri legibus, et ne bonorum cessionis frequentia resp. detrimenti quid capiat, prouideri. Atque ea in re omni fere tempore sapientissimi laborarunt legumlatores, probe gnari, non posse vna in ciuitate multos rem et fortunam amittere, vt non plures secum in eandem calamitatem trahant, multorumque ciuium calamitatem ab ipsa rep. seiunctam haud esse solere. Quemadmodum autem generatim meminisse iuuat, quod senatus PERRIANDER dixit: *Non tantum in eos, qui peccant, animaduerte, sed et illos, qui nocere iam parant, prohibe*, et PETRVVS ait: *Res optima est, non exstirpare sceleratos, sed scelera*; ita hic quoque praestat, frequentibus bonorum cessionibus obuiam ire, earumque occasiones, quantum datur, praecidere, quam post vulneratam causam remedia quaerere. Postquam igitur nuper (in diss. de cessione bonorum contumeliosa), quid cum romanis, tum patriis legibus super decoctoribus sancitum sit, ostendimus, licebit, spero, nobis

nobis in praesenti cautiones quasdam ea in re obseruandas mediaque nonnulla, quibus bonorum lapsus, his certe temporibus frequentissimi, aliquatenus praecaueri et resp. hac calamitate prohiberi possit, in medium proferre. Exstiterunt nuper, quidem saxum voluerent, duumviri, Gallus alter, nomine DE LA CROIX, a) alter eques Italus, CAETANVS FILANGIERIVS, b) quorum vterque vt ARISTOTELES cogitat, atque vt CICERO scribit. Horum quidem super ea re meditamenta inter se contendam, et quid mihi in vnoquoque eorum aut laudandum, aut reprehendendum videatur, insperis subinde meis consiliis, edisseram.

Ac primum quidem DE LA CROIX recte monet, vt mercatorum (de his enim praecipue hic quaeritur) obaeratorum numerus minuatur, opus esse, vt illis non modo omnibus ludis, in quibus alea subest, seuere interdicator, sed leges etiam eiusmodi ludos prohibentes sancte obseruentur, poenaeque ab eorum violatoribus repetantur, ne dicere quis iure possit:

Vbi nunc lex Titia? dormis? c)

Quem

a) Vid. *Reflexions philosophiques sur l'origine de la civilisation et sur les moyens de remédier à quelques uns des abus, qu'elle entraîne*, (par DE LA CROIX.) à Amst. 1778. sq. cuius libri verio germanica sub tit. *Philosophische Betrachtungen über den Ursprung des gesellschaftlichen Lebens, zur Verbesserung der peinlichen Gesetzgebung*, aus dem Franz. des Adv. DE LA CROIX, interprete G. C. K. LINKIO, Norib. prod. 1783.

b) Vid. *La Scienza della Legislazione del Cavalier GAETANO FILANGIERI*. Edizione prima Veneta diligentemente corretta e ripurgata, Tom. II. in Venezia 1782. qui liber, ab eodem LINKIO in linguam germanicam verus, sub tit. *System der Gesetzgebung, aus dem Italienischen des Ritters CAETAN FILANGIERI*, prod. Onoldini 1783. Nihil iam dico de reliquis huius libri editionibus et versionibus, de quibus iam monuit Cel. I. C. SIEBENKEES, Professor Altorfinus, in praef. Part. I. praefixa, nec non ipse LINKIUS in praef. ad Part. II.

c) Legis Titiae mentio fit in l. 3. D. de alea. Conf. I. C. DE PAUW de alea veterum, Tr. ad Rh. 1726.

Quemadmodum enim reip. interest, ne quis re sua male utatur, ita ex aleae studio plerumque mendicitas, ex mendicitate maxima, malus animus, adeoque proclivitas ad scelera oritur maxima, ut haud omnino male nonnemo dixerit, tot crimina ex ludo nasci, quot in taxillis puncta conspiciantur. Maxime autem eos alea abstinere aequum est, qui non modo sua, sed aliena etiam utuntur pecunia, et haud raro de facultatibus suis plus sperant, quam reapse in illis est. Cum aliquot abhinc annis magnus aliquis Princeps ad ludum ineundum inuitaretur, non modo renuisse, sed sapienter etiam dixisse fertur, haud decere principem ludo indulgere, ne infortunio usus subditorum pecuniam perdat. Ita magnus huius seculi Princeps! Et vos homunciones creditorum vestrorum pecuniam aleae exponere, eorumque periculo vestram experiri fortunam haud dubitatis? Dii meliorem mentem! Saepe miseratus sum hominum pauperculorum et praecipue rusticorum sortem, quoties assibus aut fortasse obolis lusserant, ideoque in multam L. aut plurium thalerorum condemnandi erant, cum interea multi, qui videri volunt diuites, non modo de suis, sed etiam de creditorum suorum opibus impune contenderent. Adeo scilicet hic etiam interdum

Dat veniam coruis, vexat censura columbas. d)

Haud minus eques *FILANGIERIVS* contra sollemnem hoc tempore luxum grauissime concionatur, eumque, in mercatoribus certe, legibus sumtuariis coercendum censet, neque id profecto summa sine ratione, propterea quod multi vitam ita instituunt, ut nisi artem viliora metalla in aurum commutandi calleant, ipsorum facultates impensis haud sufficere posse videantur.

Scilicet hos plenis oblectat scena theatri,

Et mulcens aures vox modulata sonis,

A 3

Et

d) *IUVENALIS Sat. XI. v. 174.*

— — *Alea turpis,*

Turpe et adulterium mediocribus: haec tamen illi

Omnia cum faciant, bilares nitidique vocantur.

Et luxu aurato lustrantes compita currus,
 Et, quos commendat spiritus acer, equi.
 Coctus amicorum colitur, qui tempora fallat,
 Narrans, quid sparsus rumor in vrbe ferat.
 Alea diligitur, nobisquae temperet horas,
 Praesertim pluuia, cum iuuat esse domi.
 Atque animis nunc huc, et nunc trepidantibus illuc,
 Fortunae arbitrio diripiuntur opes- e)

Cum autem hominum facultates non modo admodum diuersae, sed plerumque etiam aliis ignotae sint, ideoque impensarum modus unicuique constitui vix possit, recte censet RICANGIERVS, poenas luxuriae et profusionis maxime ab iis, qui decoxerunt, suosque creditores turpiter defraudarunt, repetendas esse. Iam nemo, spero, dubitabit, quin is, qui aut aleae operam dederit, aut equis phaleratis auratoque curru uti, quam pedibus ire maluerit, aut alienis impensis pellices aluerit, aut bona in ventrem condiderit pecuniamque prandiorum gurgitibus proluerit, aut tanquam alter Damaspippus veteres statuas aliasue res ipsi inutiles emendo insaniuerit, aut (vt HORATIVVS ait) aedificauerit, diruerit, rotundaque quadratis mutauerit, aut alia ratione sua cum alienis dilapidarit, iam bonis lapsus summo suo merito prodoloso decoctore habendus poenisque seuerissimis coercendus sit.

Cum porro quilibet mercator, seu is propola sit, seu negotiator, libris mercatoriis uti *f*), in iisque nomina rite facere, i. e. accepti et expensi rationem summa fide adnotare *g*) debeat, iuuaret sane, libris istis statim initio, postquam mercator eos sibi comparauit, in fronte aequae ac sine signum quoddam a iudice aliaue persona publica imprimi, simulque folia eorum numeris distingui, qua quidem re non modo mercatori occasio, libris

e) Ita IOS. AVR. DE IANUARIO Carm. quae Neapoli 1767. prod. p. 39.

f) De dotibus s. requisitis libror. mercator. vid. I. G. HEINECCI diff. de mercatorum, qui foro cesserunt, rationibus et codicibus, in Opuscul. var. Coll. no. 14. §. 19.

g) Vid. PAVL. MANTII Commentar. in Cic. Ep. ad diu. P. I. p. 483.

libris suis pro arbitrio vtendi, iisque, si decoxerit, incerta h) fal-
 faque nomina inscribendi, praecideretur, sed hoc etiam efficere-
 tur, vt postea, qua ratione in negotiando versatus, doloque, an
 culpa bonis lapsus sit, facile perspici queat. Solent sane pleri-
 que eorum, qui foro cedere parant, operam dare, vt fraudes
 suas abscondant, eumque in finem ex libris suis vnam aut alte-
 ram plagulam excindere, et in locum priorum rationum falsas
 fictasque substituere, quae quidem flagitia omnia praecaueri
 nullo negotio possent, si cuiusque mercatoris libri ita, vt dixi-
 mus, signarentur. Atque hoc ipsum in Gallia legibus sapienter
 sancitum esse, apud scriptorem illum Gallicum, DE LA CROIX,
 p. 338. relatum legimus i). Nec vllus mercator necessitati li-
 bros suos, quibus nondum aliquid inscriptum est, in iudicio
 eum in finem, vt signentur, producendi iusta aliqua ratione se
 subducere poterit, maxime si libris productis, aut nullis aut mi-
 nutulis tantum sportulis solutis, signa necessaria imprimantur.

FILANGIERIVS quidem duas tantum cessionis bonorum spe-
 cies constituit, voluntariae scilicet et necessariae, quarum illa
 praeter necessitatem dolo malo eoque animo fit, vt creditores
 partem nominum suorum remittant, debitorque hisce fraudi-
 bus facultates suas augeat et lucupletior existat, haec contra ab
 iis, qui reapse soluendo haud sunt, adeoque suum facere possunt
 illud HORATII Sat. II. 3.

— Postquam omnis res mea Ianum
 Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
 Excussus propriis. — —

Etfi

b) Nomina certa sunt, quibus certa causa adscripta est, incerta, qui-
 bus eiusmodi causa adiecta haud est. Vid. IAC. FACCIOLATI Exerc.
 in Cic. Or. pro P. Quinctio, p. 23.

i) Praecipit scilicet lex, daß alle Bücher der Kauf und Handelsleute, so-
 wohl derer, die ins grosse, als derer, die ins kleine handeln, auf dem
 ersten und letzten Blar durch einen Handelsrichter, oder in den Städten,
 wo es keine Handelsrichter (consuls) giebt, durch einen Schöffen, un-
 engeldlich ohne einige Gebühr signirt, und die Blätter durch einen
 Commis paginirt und bezeichnet werden sollen.

Et si autem haec distinctio nec falsa est, nec inanis, mihi tamen haud omnino sufficere videtur, quippe qui cum Gallo (DE LA CROIX) potius inter eos, qui dolo, qui culpa, et qui fortunae iniuria decoxerunt, distinguendum censeo. Dolosi decoctores non modo sunt, qui nulla necessitate cogente creditorum fraudandorum causa lapsum honorum temere simulant, sed etiam qui nullum expensarum finem neque modum habentes sua cum alienis abligurierunt et dilapidarunt, furiosumque rerum suarum exitum faciunt. Culpa hic rei sunt, qui eam in rebus suis haud adhibent diligentiam, quam quilibet frugi paterfamilias adhibere solet, eoque efficiunt, ut, facultatibus ad soluenda debita haud sufficientibus, bonis tandem cedere cogantur. In tertiam denique classem referendi sunt, qui fortunae iniuria (eui tamen plerumque culpa saltem leuissima accedere solet) ad incitas rediguntur. Hic autem saepissime Iliacos intra muros peccatur et extra, cum fortunae iniuriis illud imputatur infortunium, quod debitor propria sua culpa, atque, ut ita dicam, suo sibi equo aduexit; ut ecce! si quis negotia periculi aleaeque plenissima contrahit, si nimis facilis personis aut nullius aut dubiae fidei credit, si furtum, quod auerti debita diligentia potuisset, patitur ^{k)}. Solent plerique bonis cedentes magnum malorum nominum indicem proferre, quae, si curatius examinarentur, maximam fere partem non fortunae, sed propriae decoctorum culpa accepta ferenda essent. Sollemnis hic hominum mos est, ut, quod ipsi peccarunt, fortunae aut aliis impudent. Quare hoc mercatoribus parum intelligentibus ex alta quasi turri inculeandum est, ut (quod in *l. 2. C. de furt. aiant IMPER.*) cautius discant negotiari, nec, quod ipsi admiserunt, fortunae iniuriis impudent; atque, verbo ut dicam, maximopere cauendum est, ne culpam stultitiamque hominum cum casu fortuito (i. e. euentu a diui.

^{k)} Facit hac *l. 52. §. 3. D. pro soc.* itemque *l. 23. D. de R. I. Conf. FRANC. BROEI Expos. Inst. Iustin. p. 699.* et *IOS. AVERANII Interpret. II. 26.*

diuina prouidentia profecto, cui resisti non potest,) confundamus.

Porro mercatoribus persuadendum est hoc, vt primum res suas retrolabi et fatiscere sentiunt, hoc est, simulac plus debent, quam in bonis eorum reapse est, (hoc autem quilibet mercator nosse necessario debet, et, si in scribendis libris suis recte versatur, facile potest,) facultates, quas possident, iam non amplius ad se, sed ad creditores suos pertinere, adeoque nefas esse, quidquam suscipere, quod in horum detrimentum vergere possit. Nae enim nullus rerum ad se non amplius pertinentium verus est dominus, neque adeo super iis pro arbitrio disponere, multoque minus libidine aut alea eas absumere, aut plane auertere futurosque in vsus apud amicos amicasue abscondere iure potest. Quid? quod, si ex vero rem aestimes, qui ad incitas ita redactus nihilominus ex bonis, quorum non amplius dominus, sed possessor tantum est, alimenta sumit, iam non suis, sed creditorum sumtibus alitur. Vnde consequitur, vt qui boni viri officio recte fungi velit, simul atque plus debet, quam facultates ferunt, creditoribus suis id indicare, ipsisque bona omnia vltro cedere teneatur.

Sed instas et ais, fieri tamen posse, vt debitor hisce eluctetur malis eiusque res, opera ac diligentia ab ipso adhibenda, denuo efflorescant. Ego vero magnopere vereor, ne haec spes, quam debitores obaerati fere omnes (fundamentum tanquam in aqua ponentes) concipere solent, si non semper, certe plerumque vana sit et inanis, multisque debitoris aequae ac creditorum incommodis ansam praebeat. Quid enim quaeso faciet, qui eiusmodi spe miserum lactauerit animum? Nonne versuram nouaque nomina faciet? nonne cum vsuris conflabitur iisque debitorum summam indies augebit? nonne negotiis periculi aleaeque plenissimis se immiscebit? Et quis denique horum omnium finis erit, nisi hic, vt paucos post annos, aut fortasse menses, parum aut nihil ex bonis, vnde creditoribus antea satisfieri poterat, superfit, sicque, postquam spes vana decollauit, debitor pariter

B riter

riter ac creditores maximum inde detrimentum capiant? Neque, ut nunc sunt tempora, (i. e. dissoluta et infesta virtutibus) facile est ad credendum, fore ut debitor, qui semel consuevit

Et strepitu et facie maioris viuere census,

gulae temperet sumtumque minuat, ut potius obaerati debitores plerique, ne fidem apud alios perdant, Croesos simulent, genio indulgeant et bacchanalia viuant.

Quae cum ita sint, auctor est DE LA CROIX, ut probe distinguantur gradus culpae, aut doli a debitore admissi, nec, qui creditoribus suis non nisi 50. loco centum aut minus praestare possint, iis aequentur, qui 60. 70. 80. aut 90. loco centum soluere queant. Certe nulli creditori perinde erit, quantum debitor ipsi reliquum esse velit, et seu 50. seu 90. loco centum accipiat.

Facile quidem video, nequaquam haec ad palatum fore iis, qui persuasum habent, fas esse debitori, creditorum impensis viuere, honorumque cessionem quam diutissime, et si fieri queat, usque ad extremum vitae halitum, immo post mortem, differre, modo uiuus spiransque verifuras subinde faciendo, creditoresue frustrando aut eludendo, vitam utcunque tolerare possit. Ego vero persuasissimus sum, hoc viri boni officio nequaquam congruere, neque adeo improbis debitoribus indulgendum esse, ut creditorum opes consumant, tandemque nihil illis reliquum esse patiantur. Quod si nec mihi credis, nec Gallo, DE LA CROIX, qui ea de re l. c. disertissime disputauit, credes, spero, CICERONI *Catilinar. II. 5. Res eos iam pridem, fides deficiente nuper coepit: eadem tamen illa, quae erat in abundantia, libido permanet, et cap. 8. Tu agris, tu aedificiis, tu argento, tu familia, tu rebus omnibus ornatus et copiosus sis, et dubites aliquid de possessione detrabere, acquirere ad fidem? — Quod si maioris facere voluissent, neque (id quod stultissimum est) certare cum usuris fructibus (i. e. ex fructibus) praediorum, et locupletioribus his et melioribus ciuibus uteremur.*

In moratorii concedendis multis utique cautionibus summaque parsimonia opus esse, res ipsa loquitur. Nae enim solutione impedita fides concidat necesse est, nemoque facile mutuum alteri dabit, si ipsi perpetuo timendum sit, ne morosus debitor emendicatis induciis exactiioni nominis remoram faciat. Illicet, actum de fide est, ubi qualibet occasione vetus illa rependa querela est: *Si quis quid reddit, magna habenda est gratia; verissimeque* ctc. de Off. II. 24. *Nulla res vehementius temp. continet, quam fides, quae esse nulla potest, nisi erit necessaria solutio rerum creditarum.*

Super quaestione, an creditoribus, ut super obaerati debitoris sorte quidquam decernant, permittendum sit, haud consentiunt Gallus et Italus. Hic quidem quaestionem propositam ideo negat, quod sic decoctorum flagitia haud raro maneant impunita, interdum autem creditores super sorte debitoris haud dolosi, sed infelices, duriter immisericorditerque decernant. Ego vero cum Gallo (DE LA CROIX) paulo aliter sentio. Quodsi enim creditores sponte vnanimique consensu ad evitandas litis molestias debitori suo partem debiti remittere velint, ego quidem haud video, cur hoc eis permittendum non sit. Neque dolus a debitore forte admissus eiusmodi delictum est, quod creditoribus non modo non desiderantibus, sed etiam deprecantibus, poenis necessario coerceri debeat; ut taceam, haud verosimile esse, creditores, dolo debitoris insigni elucente, tam faciles fore, ut eum non modo omni poena immunem esse velint, sed ipsi etiam debita eorumque partem magno animo remittant. Sin creditores haud omnes consentiant, debitorque beneficio pacti plurium uti velit, tunc utique dissentientes (ne fraudibus locus fiat) non aliter, ac ope iudicis, ut pacto plurium subscribant, cogendos esse censeo. Equidem scio, iure romano pactum plurium favore maxime heredum, eorumque, quorum intererat, hereditatem adiri, introductum, et recentioribus demum temporibus ab interpretibus, rationem iuris haud satis perspicientibus, latius extensum esse, qua de re iam dixi in diss. de cessione bono-

rum contumeliosa, p. 35. Quodsi autem, ut apud nos constitutum est, dolosi decoctores beneficii ex pacto plurium oriundi plane haud participes reddantur, et reliquorum creditores non nisi omnibus recisis fraudibus, interpositoque iudicis decreto, pacto plurium subscribere cogantur, tunc quidem huic vtiq; locus relinquendus videtur. Etsi enim alteri per alterum iniqua inferri non debet conditio, nec pacta debitorum inter se ius creditorum tollere aut minuere possunt, nec cum aliquibus creditoribus facta, licet maior illorum pars ea probet, aliis officiant; etsi etiam regulariter in causis priuatis, quod maior pars egit, ad vniuersos non refertur, itemque in rebus communibus prohibentis melior est conditio; haud immerito tamen publica utilitas praefertur priuatae, nec aequum est, ut vnus aut alterius creditoris contumacia duritiesue ceteros impediatur, quominus partem debitorum remittendo suffragamina et molestias litis diuturnae et haud raro inanis euitare possint, qua de re nemo, cui processus, vt vocant, conturbationis ambages incommodaque haud plane incognita sunt, facile dubitabit.

Neque vero hoc latere debet mercatores, omnesque, aliena qui vtuntur pecunia, se, etsi bonis cedendo beneficii ex pacto plurium prouenientis in praesenti participes fiant, nequaquam tamen ideo aere alieno penitus exsolui, sed, si quando ad meliorem peruenerint fortunam, ad reliqua soluenda obligatos esse, quod quidem non modo per se iustum et aequum est, sed apud nos

1) Quo loco mihi in mentem venit memorabilis, quod nuper ex Anglia nunciabatur, exempli. Scilicet quidam *Guil. Hall*, qui viginii ante annos bonis cesserat, suisque creditoribus non nisi partem debitorum soluerat, iam, etsi legibus patriis ad reliqua soluenda haud obligabatur, creditores suos certiores reddebat, se ad meliorem peruenisse fortunam, eosque amice inuitabat, vt certo die in celebri aliquo diuersorio conuenirent, ibique splendido excepti epulo reliquam nominum suorum partem vna cum vris acciperent. *En factum pulchrum et admirandum!* quale vix integro seculo iterum obveniret. Nae rari eiusmodi sunt debitores;

sume.

nos etiam *Mand. d. d. 20. Dec. 1766. §. 17.* disertis verbis sancitum est. Nae, qui hoc animo secum perpenderit, difficilium ad flebile illud bonorum cessionis beneficium confugiet, periculoque amittendae fidei sese exponet.

Cum, debitore obaerato foro cedente, plerumque vxor eius maximam bonorum partem dotis nomine petat, et haud raro accidat, vt eadem ope collusionis voti sui magno cum creditorum incommodo particeps fiat, haud inepte suadet *FILANGIERIVS*, vt ne debitoris vxori quidquam dotis nomine petere permittatur, nisi sub initium matrimonii pignus eam in rem sibi constitui curauerit, quo facto non modo creditores illico, quanta vxoris sit dos, certiores fieri, sed etiam post bonorum cessionem dotis probandae ambages euitari possunt. Quilibet autem sua sponte facile intelligit, pignus a iudice prius haud constituendum esse, quam vxor de dote illata satis fidem fecerit. Fac etiam, per collusionem maiorem dotis summam ostentari, quam vxor reapse ad maritum attulit, parum tamen aut nihil inde incommodi ad creditores redundabit. Etenim res pignori supposita (pro magnitudine scilicet dotis) statim ab initio in bonis debitoris haud amplius computabitur, neque adeo creditores de bonorum deminutione postea queri iure poterunt. Ceterum, quod de dote dixit *FILANGIERIVS*, idem ad ea etiam bona, quae constante matrimonio ab vxore ad maritum afferuntur, facile transferri, eademque cautione applicari poterit. Certe consilii huius vtilitas tam clara ac euidentis est, vt non possit non omnibus, qui de his rebus iudicare queunt, maximopere probari.

Quod ad poenas decoctoribus infligendas attinet, multum interest, dolone an culpa quis decoxerit. A poenis capitalibus regulariter hic abstinendum esse, non modo Gallus monet (*DE LA CROIX*); sed dudum etiam monuerunt alii, idque ideo, quod

B 3

poe-

— numerus vix est totidem, quor
Thebarum portae, vel diuixis ostia Nili,

poenae nimis seuerae, quippe quas non modo iudex, sed creditores etiam plerumque abhorrent, impunitatem magis praestare, quam facinorosos detestari solent. Quando autem cum Gallus, tum Italus dolosos decoctores stigmatum in fronte notandos censet, equidem ipsis adstipulari haud possum, non tam ob l. 17. C. de poen. vbi CONSTANTINVS M.

Si quis in metallum fuerit pro criminum deprehensorum qualitate damnatus, minime in eius facie scribatur; cum et in manibus et in suris possit poena damnationis vna inscriptione comprehendi; quo facies, quae ad similitudinem pulchritudinis coelestis est figurata, minime maculetur,

sed quia haec poena non modo morte fere ipsa durior mihi videtur, sed etiam is, cuius fronti stigma iniustum est, quoad vixerit, honestorum virorum consortio eximitur, et quominus in posterum vitam honeste tolerare queat, quodammodo impeditur. Quis enim quaeeso eiusmodi hominem non abhorrebit? quis non oculos a facie eius stigmatum deformata auertet? quis non societatem illius, quacunque poterit ratione, defugiet?

Ego vero vestra. Lectores, pace aliud consilium, non modo lenius, sed, ni fallor, rei etiam conuenientius suppeditabo. Docet scilicet rerum gestarum memoria, stigmatibus a CONSTANTINO M. aliquatenus prohibitis collaria substituta, iisque aut crimen inscriptum, aut laminas cum inscriptionibus appensas fuisse, ceu scriptores infra laudati, quantum satis est, ostenderunt m). Quidni igitur eiusmodi collariis vti potius, quam ho-

m) Conf. IAC. SPON. *Miscellan. erudit. antiquit.* p. 306. et IO. CHRIST. AMADYTH *Comm. ad Leg. Noxell. Anecdor. Imp. Theodos. Iun. et Valentin. III.* Romae 1767. p. 153. nec non GOTFR. MASCOVII *diff. de stigmatum faciei humanae non iniurendo*, in eius *Opusc. Lips.* 1776. nostra cura editis, no. 3. et quos ibid. laudauimus in not. p. 100

hominum facies horrendis stigmatibus deformare, malumus? Haec quidem nunquam eradi delerique possunt, illis contra reus, si ad frugem rediit, rursus liberari, inque statum pristinum restitui potest; et si non hominis, certe humanitatis ratio habenda est, vt CICERO ait *pro Quinct. c. 31.*

Quodsi contra decoctori non dolus, sed culpa tantum imputari possit, tunc quidem, pro diuerso huius gradu, decoctor aut in carcere aut ergastulo (certum in tempus) includendus, et ne dies otiosus transigat, ad operas praestandas compellendus est.

Quaecunque autem debitori infligenda sit poena, si finem propositum obtinere volumus, velociter, nec multo demum post admissum tempore, a reo expetenda est. Nae enim verissime dixit, nescio quis, poenas seras haud absimiles esse sero medicamento, quod ei, qui ex morbo iam conualuit, intempestiue et non nisi ab imperito medico propinatur. Atque hinc recte poenarum velocitatem generatim desiderat BECCARIA *de delict. et poen. in f.*

Ceterum laudat quidem DE LA CROIX institutum illud, quod Geneuae obtinet, (certe olim obtinuit) quo decoctorum liberi ab officiis muneribusque publicis, donec aes alienum parentum soluerint, excluduntur, et de quo iam monui in *all. diff. p. 26.* Enimuero animo meo obuerfatur *l. 22. C. de poen. vbi IMPER.*

Sancimus, ibi esse poenam, vbi et noxia est; propinquos, notos, familiares procul a calumnia submouemus, quos reos sceleris societas non facit. Nec enim adfuitas vel amicitia nefarium crimen admittunt. Peccata igitur suos teneant auctores, nec ulterius progrediatur metus, quam reperiat delictum.

et nonne iam *ΒΙΟΝ*, qui in septem sapientibus numeratur, dixit, ob delicta parentum in liberos animaduertere haud minus ridiculum esse, quam si quis medicus ob patris aut aui morbum filio nepotius medicamentum daret? Haud quidem me fugit, aliud esse, poenam alicui infligere, aliud eum tantummodo quibusdam emolumentis, quorum alias particeps fieri potuisset, priuare, eaque ratione institutum illud *Geneuensium* defendi quodanmodo posse. Nihil autem minus durissimum esse existinio, decoctorum liberos, qui nihil deliquerunt, ob culpam parentum a rep. arcere, aut necessitatem, debita paterna solvendi, ipsis imponere, sicque multis eisdem miseris immergere, cum, si absque his esset, reip. fortasse vtilitatem afferre maximam, damnique a parentibus datum alia ratione pensare et refarcire queant. Bene *SENECA de Ira II. 34. Ne irascamur inuicorum liberis —. Nihil est iniquius, quam aliquem heredem paterni odii fieri.*

Neque vero in decoctores tantum ipsos animaduertendum est, sed receptatores etiam, quique flagitiorum illorum vlla ratione se participes fecerunt, seuerè coercendi sunt. Bene *P. SYRVS:*

Socius fit culpae, qui nocentem subleuat,

nec aliter *PHOCYLIDES v. 129.*

Ἀμφότεροι κλέπτες, καὶ ὁ δεξόμενος καὶ ὁ κλέψας.
Virique fures sunt, et qui recipit, et qui furatur.

In eandem sententiam *MARCIVS* in *l. I. D. de receptat.* *Pessimum genus est receptatorum, sine quibus nemo latere diu potest, indeque est, quod in plerisque delictis receptatores, certe ii, qui ante perpetrationem delicti cum facinorosis societatem contraxerunt, eadem fere poena, qua reos principales, coerceri leges iubeant, qua de re in *diff. de receptatoribus, Aduersarior.**

Lib.

Lib. II. adieſta vberius diximus. Sane multis decoſtorum fraudibus careremus, niſi plerumque haberent, quorum opera ad celanda flagitia ſua, ad concinnanda falſa nomina, occultandasque merces auerſas vti commode poſſent. Atque hinc ſapienter in Mand. Sax. d. d. 20. Dec. 1766. §. 14. ſancitum eſt:

Würde auch jemand ſich gar unterſehen, einen dergleichen boſhaften Betrüger auf ein oder andere Weiſe in ſeinem unverantwortlichen Vornehmen behülflich zu ſeyn, oder einige ihm zuſehende Waaren wiſſentlich zu verheimlichen, ihm bey der Flucht an die Hand zu gehen, oder auf andere Weiſe mit ihm zu colludiren und ſich ſeines Unternehmens theilhaftig zu machen, derſelbe ſoll, wenn er auch gleich einer von des Schuldners nächſten Anverwandten, Advocaten, Handelsdienern, Hausgeſoſſen, Mäcklern und dergleichen Perſonen wäre, ſummarifch vernommen, auch wider ihn, nach Beſchaffenheit derer mit unterlaufenden durch unverweſlicher Zeugen Ausſage oder ſonſt gnüßlich beigebrachten Umſtände, mit der Special-Inquiſition verfahren, und er mit Landesverweiſung, Zuchthauſe, oder Feſtungsbau beſtrafet werden.

Denique maxime etiam iuaret, pecunia egentibus paratam eſſe occaſionem, vbi, merces aliasue res pignori ſupponendo, modicis uſuris mutuum ſumere poſſent, quo praecipue montes pietatis, argentariae publicae, quas bancas vulgo vocant n), ſimiliaque inſtituta faciunt. Ita enim pecuniae indigentes nec ab improbis foeneratoribus immodico trucidari foenore poſſent, nec merces iuſtum infra pretium vendere cogerentur, quo quidem

n) Vid. I. G. Büſch Abb. v. d. Banken, ibrem weſentlichen Unterſchiede u. d. Folgen deſſelben, in eiſud. Kl. Schriften v. d. Handlung, Lipſ. 1772. no. 3. et W. G. Vangerow Entwurf des Wechſelrechtes nach d. Grundſätzen der Preuß. Staaten, §. 26. ibique cit.

dem multorum res sensim decreescunt, tandemque p̄nitus di-
labuntur.

Plura non addo, ne quis scilicet mihi vetus illud occinat:
*Inuenimus, qui curua corrigeret! Quis hic est, qui emendet publi-
cos mores?*

Nunc autem indicenda sunt sollempnia inauguralia

CANDIDATI DOCTISSIMI

CHRISTIANI GOTTLÖB STARCKII

ADV. SAX. IMMATR

qui ipse sua de vita, laudabiliter adhuc acta, his verbis exposuit.

*Ego, CHRISTIANVS GOTTLÖB STARCKE, natus sum
Hubertoburgi anno MDCCLII, die VII. Id. Sextil. patre MAR-
TINO, tunc quidem hortorum regionum praefecto, et matre CHRIS-
TIANA BENEDICTA, IOANNIS CASPARI SIBERI, S. S.
Theologiae Doctoris et Sacrorum in Dioecesi Hersbergensi Antistitis,
ex IOANNA IULIANA KVECHLERIA, filia nata maiore. Hi
optimi parentes, cum tenerum pueri animum mature bonis litteris im-
bui vellent, me vix trium domesticis praeceptoribus erudiendum tra-
diderunt, quorum, et imprimis RVDORFII, nunc NISCHWIZII
sacro facientis, in me merita gratissima mente, dum vitam, recorda-
bor. Extingto bello isto sexennali, quod, uti toti fere Saxoniae,
ita praesertim tectis hortisque magnificis in villa regia Hubertina
exitio fuerat, cum infanti Diui FRIDERICI CHRISTIANI,
Serenissimi Saxoniae Electoris, Optimi Principis, clementia pater
meus rei salinariae Misnensi praeponeretur, ille ratus id, quod erat,
vnius scilicet praeceptoris vires septem liberorum institutioni vix suf-
ficere, anno MDCCLXV. a Protosynedrio Dresdensi precibus impe-
trauit, ut mihi in aetateis Afranei, quod Misnae foret, vna
cum alumnis Electoralibus praelectionibus quidem publicis interesse, vi-
etum autem et habitationem apud parentes retinere liceret. In hac
scho-*

schola Electorali praeceptores habui HOERIVM, WEISIVM, CLEEMANNVM, SCHREGERVM et KLIMMIVM, qui praeter SCHREGERVM, cuius singulari disciplina morumque censura regerbar, et quem diu adhuc Afrancae iuventuti docendo prodesse diuina providentia iubeat, iam omnes fatis cesserunt. Quinquennio et semestri ibi peracto, anno MDCCLXX. Lipsiam me contuli, ubi a Belio, tum fasces Academiae tenente, ciuibus academicis adscriptus, SEYDLITZIVM, GARVIVM et PLATNERVM in Philosophicis, ERNESTIVM utrumque, CLODIVM, MORVM, WOLFFIVM et HEBENSTREITIVM in Philologicis et antiquitatibus, ERNESTIVM seniore, BVRSCHERVM, BOEHMIVM et WENKIVM in historicis, eundemque BOEHMIVM in iure publico, SCHOTTIVM atque SAMMETIVM in iure naturae et gentium, iterum SCHOTTIVM, CLEEMANNVM, RAVIVM, SAMMETIVM et ZOLLERVM in historia iuris et iure civili, praeter SCHOTTIVM etiam HOMMELIVM in iure canonico et germanico, SEGERVM et RAVIVM in clientelari, nec non PVETTMANNVM et ZOLLERVM in criminali, in iurisprudentia formularia BREVNINGIVM et ZOLLERVM, in via ac ratione ex commentariis iudicialibus relationes faciendi praeter ZOLLERVM imprimis HOMMELIVM, in arte denique disputandi WOLLIVM, et quidem maxima ex parte cum praenobilissimo SCHACHERO, cui repetendarum praesectionum causa comes datus eram, secutus sum. Finito cursu academico anno MDCCLXXV. dissertationem ad l. 31. D. depos. praeside Illustri RAVIO publice defendi, et paullo post studia mea Illustri Ictorum Ordini in examine, quod vocant, pro candidatura aestimanda subieci. Receptus deinde SERENISSIMI ELECTORIS gratia anno MDCCLXXVII. in numerum aduocatorum Saxonicorum, et ab Amplissimo Senatu Lipsiensi notariatus munere ornatus, in foris Lipsienses causas orare coepi. Anno MDCCLXXX. denuo Illustris Ictorum Ordinem adii, ut mihi scilicet ad summos in iure honores adspiranti viam eos consequendi aperiret, quibus precibus, superato examine, quod rigorosum dicitur, benevole annuit.

Post

Postquam igitur iam quatuor fere abhinc annis in examine, quod vocant, rigoroso Collegii nostri expectationi omni ex parte satisfecit, nunc tandem ei a laboribus forensibus, quibus adhuc impeditus fuit, tantum otii, ut coepta perficere possit, suppetit. Ut igitur publice etiam de eius doctrina atque eruditione constet, proximo die Mercurii in auditorio Ictorum hora a meridie II. l. 5. C. de *males. et mathem.* interpretabitur, deinde autem a. d. XXXI. huius mensis hora IX, eodem loco disertationem inauguralem de *lubrico indiciorum*, me praeside, publice defendet, quo facto Vir Illustr. Excellentiss. atque Consultiss. Dom. AVG. FRID. SCHOTTVS, *Tit. de V. S. et R. I. P. P. O. Supremae in Prouincia Curiae et Ordinis Ictor. Lips. Affector*, Fautor Collegaeque honoratissimus, cui ex decreto Ordinis nostri promotoris munus delegaui, summos in iure honores, cum omnibus privilegiis ac iuribus, huic dignitati adnexis, sola spe ad sessionem in Collegio nostro adspirandi excepta, ipsi tribuet atque concedet.

Quam sollemnitatem ut RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS, PRINCIPES CELSISSIMI, COMITES ILLUSTRISSIMI, VTRIVSQUE REIPUBLICAE PROCERES GRAVISSIMI, CIVES denique GENEROSISSIMI NOBILISSIMIQUE praesentia sua honorifica splendidiorem reddere velint, enixissime rogamus. Sc. Lips. a. d. XXVI. Mart. MDCCLXXXV.

Leipzig, Diss., 1785 P-Z

X 241 7854

2

1785, 24.

6

PROCANCELLARIVS
IOS. LVD. ERN. PÜTTMANNVS

I. V. D. INST. PROF. ORD. ET COLLEG. ICTOR. ASSESSOR

SOLLEMNIA INAUGVRALIA

PRAECLARISSIMI CANDIDATI

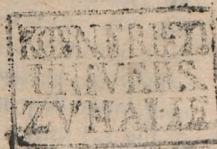
CHRISTIANI GOTTLOB STARCKII

ADV. SAX. IMMATR

A. D. XXXI. MARTII MDCCLXXXV

PVBlice CELEBRANDA

INDICIT

P 552

